

**ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЯ ПОВНОТИ
ОПЕРАЦІОНАЛЬНИХ ДІЙ У РАЗІ ЗАВЕРШЕННЯ
ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
ІЗ СОЦІОГУМАНІТАРИСТИКИ В НОВИХ
СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ОБСТАВИНАХ**

Жорнова Ольга Іллівна

*докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри гуманітарних і музично-інноваційних дисциплін,
Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра
м. Київ, Україна*

Жорнова Олена Іллівна

*докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри гуманітарних і музично-інноваційних дисциплін,
Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра
м. Київ, Україна*

Завершення дисертаційного дослідження в інших соціокультурних умовах, ніж воно було розпочато, потребує значних зусиль від усіх стейкхолдерів цього процесу. Тим більше, коли мова йде про соціогуманітаристуку, по-перше, й, по-друге, в обставинах воєнного стану, коли приховані й зглажені повсякденням соціальні й культурні процеси стають гострими, увиразненими й перевершують значущість питань мирного часу. Зрозуміло, що здійснюваний упродовж кількох років науковий пошук відповіді на основне питання роботи може здатися недостатнім, а власне результати – некоректними. Такі перешкоди спіткають не тільки молодих аспірантів, але й досвідчених науковців.

При тому, що розбіжності в мірі актуальності, практичної зорієнтованості та значущості теми дослідження в різні відтинки часу суспільства – довоєнний, воєнний, повоєнний – неминучі, нам невідомі роботи з рекомендаціями науковцям щодо завершення наукового пошуку в перехідних станах. А втім, при відсутності й невиробленості єдиного підходу навіть перші спроби осмислення проблеми можуть прислужитися для подальшого її розв'язання.

Для визначення ступеню повноти операціональних дій при завершенні дисертаційного дослідження з соціогуманітаристики нами розроблений експериментальний варіант питальника. Він забезпечить

раціональний практичний вибір дій у конкретних умовах – завершення дослідження в перехідні часи. А також сприятиме висновку про достатність чи необхідність здійснення додаткових наукових заходів.

Пропонуємо до обговорення мінімальний комплекс питань, які потребують відповідей на них за умови виникнення певних сумнівів щодо можливості завершення роботи над темою через зміну соціокультурної ситуації.

1. Переосмислення актуальності дослідження відбулося через суттєве зменшення кількості конкретних науково-практичних завдань, які можуть бути вирішені за допомоги отриманих результатів?

Логіка наукового пошуку в межах стандартів щодо кваліфікаційних робіт певного рівня реконтекстуалізована в фактичному розв'язанні науково-практичних завдань у довоєнних обставинах. Вона може бути зреалізована за воєнних, повоєнних обставин?

Якою мірою набір проаналізованих у роботі фактів можна розглядати як незалежні від зміни обставин у суспільстві?

Якщо розбіжності в мірі актуальності, практичної зорієнтованості та значущості теми дослідження в різні періоди – довоєнний, воєнний, повоєнний – цілком проявлені, можливо варто їх відобразити в тексті на рівні перспектив дослідження?

2. Основний результат дослідження приводить до науково значимих наслідків?

Загальний зміст роботи висвітлює хід отримання основних результатів повною мірою?

Якщо відповідь позитивна, то додаткові дії можуть стати зайвими та не мати прямого відношення щодо обґрунтування відповіді на основне дослідницьке питання.

Якщо відповідь негативна, варто продовжити оцінку повноти операціональних дій.

3. Основні поняття й дефініції є явними, точними й не потребують корективів в нових соціокультурних умовах?

В залежності від відповіді доходим висновку про необхідну повноту дій або про недостатню (з відповідними корективами).

Якщо всі поняття й дефініції задовольняють науковим вимогам та приводять до вирішення поставленої в дослідженні цілі, то введення нових понять можна вважати недоцільним.

Варто взяти до уваги, що введення в дослідження нових понять повинно супроводжуватися дефініціями, що є відповідними меті й завданням, а не новим обставинам завершального етапу дослідження.

Якщо в нових обставинах увиразнюється неузгодженість основних понять та контекстуальних термінів, то є необхідність в додаткових їх визначеннях, аби відкоригувати їхню різницю чи тотожність.

4. Обґрунтування результатів наукового дослідження здійснено на підставі чітко сформульованих та істинних передумов? Які з них є необхідними, а які – достатніми?

Основні результати отримані із використанням тільки їх для наукового пошуку?

Якою мірою сформульовані передумови викривляють нові обставини?

Якою мірою отримані результати можуть бути некоректними, якщо не взяти до уваги нове соціокультурне тло, ефекти. ін.?

Якщо виявиться, що на початку роботи були сформульовані передумови, які варто оцінити як зайві – їх необхідно прибрати. Якщо виникає потреба уточнити передумови, то істинність результатів потребуватиме уточнень і понять, і дефініцій. Це не може не позначитись на положеннях, тезах, що може потребувати обґрунтування істинності кінцевих результатів.

5. Новизна результатів даного дослідження в нових обставинах змінила характер, наприклад, із дослідження не вивчених вченими проблем та способів їхнього розв'язання – на вдосконалення чи доповнення наявних в науці даних про них., ін.?

Чи виникає потреба додаткового порівняння отриманих результатів з результатами інших дослідників, що тільки покращить якість висновків?

6. Що відбувається з суперечливими фрагментами дослідження, які здебільшого є роботами молодих науковців: вони втрачають гостроту та стають більш логічними чи навпаки?

Необхідно сгрупувати найбільш суттєві суперечності та чітко викласти суть їхнього впливу на результати. Розглянути можливість подальшого вивчення теми в такому контексті та записати як пропозицію перспектив дослідження. Отже, вірогідно достатньо сфокусувати увагу на вже осмислених концептуальних засадах наукового пошуку дослідження, а не перетворювати його на “науковий туризм”.

Відсутність однозначних рекомендацій щодо того, як діяти в обставинах воєнного стану науковцям: змінювати майже досліджену тему мирного часу на воєнну чи повоєнну, сподіватись на те, що практична значущість “мирної” теми не втратить своєї ваги чи ні та ін., – спонукають до дискусій, які стануть в нагоді вітчизняній науці.

При тому, що визначення ступеню повноти операціональних дій при завершенні дисертаційного дослідження, зокрема з соціогуманітаристики, в нових соціокультурних обставинах не може бути довгостроковою потребою наукової спільноти, а лише в перехідні часи, це не зменшує її важливості в швидкозмінюваній дійсності.